

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання практичних завдань, контрольної та самостійної робіт
з навчальної дисципліни

«ДЕРЖАВНІ ТА МУНІЦИПАЛЬНІ ФІНАНСИ ДЛЯ БІЗНЕСУ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання зі спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2023

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань, контрольної та самостійної робіт з навчальної дисципліни «Державні та муніципальні фінанси для бізнесу» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ; уклад. О. О. Рудаченко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 20 с.

Укладач канд. екон. наук, проф. О. О. Рудаченко

Рецензенти:

В. В. Коненко, кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова;

Ю. О. Тарарусь, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою підприємництва та бізнес-адміністрування, протокол № 1 від 08 вересня 2022 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Практичні заняття.....	6
Практичне заняття № 1.....	6
Практичне заняття № 2.....	7
Практичне заняття № 3.....	8
Практичне заняття № 4.....	12
Практичне заняття № 5.....	12
Практичне заняття № 6.....	13
Практичне заняття № 7.....	13
Практичне заняття № 8.....	14
Практичне заняття № 9.....	14
Контрольна робота.....	15
Контрольні питання для самоперевірки.....	15
Список рекомендованих джерел.....	16

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Державні та муніципальні фінанси для бізнесу» є: формування у здобувачів теоретичних знань та практичних навиків щодо управління державними та муніципальними фінансами для бізнесу, за допомогою яких держава розподіляє і перерозподіляє значну частину валового внутрішнього продукту, який є головним об'єктом фінансових відносин.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи і процеси управління державними та муніципальними фінансами для бізнесу, за допомогою яких держава розподіляє і перерозподіляє значну частину валового внутрішнього продукту, який є головним об'єктом фінансових відносин.

Навчальний матеріал спрямований на вивчення основних принципів і передової практики громадських фінансових відносин, в яких беруть участь державні та муніципальні фінанси. В рамках курсу будуть розглянуті особливості бюджетного процесу, джерела доходів і напрямки видатків громади. Значна увага приділяється бюджетному потенціалу та ролі управління в збільшенні їх фінансових можливостей. Частина матеріалу присвячена важливому питанню взаємозв'язку управління та інструментів для залучення громадян в бюджетний процес, а також забезпечення його прозорості.

Курс буде реалізовано в форматі інтерактивного семінару і включатиме кілька коротких лекцій, проте основою є активне залучення і дискусії між викладачем і студентами, зосередження на читанні, питаннях та актуальних тематичних дослідженнях, що розглядаються в курсі. Основними завданнями вивчення дисципліни «Державні та муніципальні фінанси для бізнесу» є:

- ознайомити слухачів з питаннями щодо теоретичних та організаційних основ фінансів бізнесу;
- сприяти формуванню вмінь у слухачів, необхідних для підготовки управлінських рішень спрямованих на самостійне вирішення проблем на основі чинного законодавства у сфері публічних фінансів та бюджетного потенціалу громади, міста, держави;
- сприяти розвитку навичок слухачів та заохотити їх до безперервного набуття міждисциплінарних знань щодо розвитку публічних фінансових відносин бізнесу для ефективної реалізації їх функцій.

Проведення практичних занять спрямоване на оволодіння hard та soft skills, що досягається використанням сукупності методів.

Методи викладання/навчання:

- візуалізація навчального матеріалу (презентація);
- blended learning – поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання;

- дискусія;
- метод структурованого есе;
- візуалізація та презентація результатів за допомогою презентації (Power Point, Canva), мапи концепції на аркуші фліпчарту;
- командна робота;
- ділові ігри;
- кейси (відеокейси).

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття № 1

Проаналізувати доходи та видатки Чкалівської териоріальної громади (табл.1.1–1.2). Знайти їх відхилення та питому вагу кожної статей. Економічно обґрунтувати та зробити висновки стосовно вагової участі статей. Запропонувати для громади додаткові резерви поповнення фінансових ресурсів (трансфери, міжнародні фонди, фонди розвитку і т.д.)

Таблиця 1.1 – Доходи громади

Статті доходів	Одиниці виміру	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
						2019 – 2018	2020 – 2019	2021– 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Надходження від ПДФО	тис. грн	–	–	–	–			
	відсотки							
Надходження від єдиного податку	тис. грн	5 244,9	5 452,7	7 585,3	8 534,6	+207,8	+2 132,6	
	відсотки							
Плата за землю	тис. грн	5 683,4	5 846,7	6224,2	6 865,0			
	відсотки							
Доходи від відчуження нерухомості та землі	тис. грн	989,6	738,3	48,8	–			
	відсотки							
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	тис. грн	35,2	45,9	49,0	91,9			
	відсотки							
Податок на нерухомість	тис. грн	1 663,2	2 247,9	3 308,6	2 888,0			
	відсотки							
Акцизний збір	тис. грн	1 277,1	1 441,9	1 778,5	1 810,1			
	відсотки							
Інші місцеві податки та збори	тис. грн	35,4	61,9	106,4	118,1			
	відсотки							

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Дохід від оренди комунального майна	тис. грн.	680,9	735,5	663,3	710,3			
	відсотки	1,59						
Інші доходи	тис. грн.	27 133,2	18 823,4	28 365,9	31 126,2			
	відсотки	63,48						
Разом	тис. грн.	42 742,9	35 394,2	48 130,0	52 144,2			
	відсотки	100	100	100	100			

Таблиця 1.2 – Видатки громади

Видатки бюджету	Одиниці виміру	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
						2019 – 2018	2020 – 2019	2021 – 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Державне управління	тис. грн	2 561,1	7 089,3	6 246,9	8 116,9			
	відсотки							
Освіта	тис. грн	7 343,1	9 977,5	11 514,0	14 410,4			
	відсотки							
Соціальний захист та соціальне забезпечення	тис. грн	109,6	209,8	142,4	267,7			
	відсотки							
Житлово-комунальне господарство	тис. грн	34 266,4	31 864,4	14 957,8	12 643,6			
	відсотки							
Культура і мистецтво	тис. грн	4246,1	2764,5	3 067,9	3 855,9			
	відсотки							
Сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство	тис. грн	–	–	–	–			
	відсотки							
Транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика	тис. грн	1 121,6		1 815,5	1 377,1			
	відсотки							
Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	тис. грн							
	відсотки	–	–	–	–			
Видатки, не внесені до основних груп	тис. грн	13 295,3	27 577,0	7 608,4	17 222,0			
	відсотки							
Разом	тис. грн	62 943,2	79 482,5	45 352,9	57 893,6			
	відсотки	100	100	100	100			

Практичне заняття № 2

«Інтеграція прямих інструментів демократії в бюджетний процес громади»

I етап – необхідно обирати інструмент прямої участі в бюджетному процесі на місцевому рівні, який ще не використовується в громадах більшості представників групи (або використання якого може бути поліпшене).

II етап – необхідно презентувати свої напрацювання. Демонстрація переваг використання кожного інструменту прямої участі населення та бізнесу в бюджетному процесі на практиці, виявлені в ході дискусії.

Таблиця 1.3 – Інструменти участі громад

Питання до учасників	Очікувані складові відповіді
Чому група має обрати саме цей інструмент?	Аргументи ЗА використання інструменту в бюджетному процесі
Які загрози/ризиків несе обраний інструмент?	Аргументи ПРОТИ використання інструменту в бюджетному процесі: – для населення; – для управління громадою; – для бізнесу; – для відносин з іншими громадами / державою / бізнесом
Які заходи для зниження ризиків можуть бути використані?	Перелік дій: – публічних; – в рамках органу управління
Як представити інструмент для населення та бізнесу?	Коли і в якій формі має бути представлений інструмент співпраці
В якій формі відбуватиметься звітування про результати співпраці?	Форма звітування та обґрунтування її вибору

Практичне заняття № 3

«Збалансування бюджету» – командна ситуаційна задача

Які переваги мають громадяни щодо конкретних бюджетних ініціатив? Оскільки громада стикається з дефіцитом бюджету, легко зрозуміти, що ці ініціативи є тією чи іншою формою скорочення.

Оскільки цілі громади мають відношення до грошей, ми схилилися до того, щоб розпочати необхідно з «Купівлі товару/послуги» і адаптувати їх до

цього випадку:

1. Є список з 12–20 пунктів для продажу. Це можуть бути товари / послуги для посудомийної машини або державні послуги, наприклад, підтримка роботи бібліотеки.

2. Існує сукупність обмежених економічних ресурсів, які контролюються окремими особами для купівлі того, що вони хочуть.

3. Від п'яти до восьми студентів спільно купують товари/послуги, які, на їхню думку, є найбільш важливими. Після того, як товар/послугу купили, вони стають купленими для групи.

4. Дослідіть результати, щоб з'ясувати, що було куплено (пріоритети!), і чому ці покупки були важливими.

Учасники отримують в розпорядження чітко визначену суму для здійснення закупівель для громади і приймають рішення щодо переліку товарів / послуг в рамках бюджету групи з 8 осіб. Бюджет групи зазвичай складає 40 % від суми необхідної для закупівлі всіх вказаних товарів / послуг.

Таблиця 1.4 – Приклад формування товарів / послуг для громади на основі статей видатків бюджету громади

№ з/п	Стаття видатків	Сума видатків	Товари / Послуги для громади
1	2	3	4
1	Інша діяльність у сфері державного управління	154,000.00	Здійснення поточного ремонту в адміністративному будинку ТГ
2	Надання спеціальної освіти школами естетичного виховання (музичними, художніми, хореографічними, театральними, хоровими, мистецькими)	480,000.00	Закупівля музичних інструментів для музичної школи в ТГ
3	Відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань	160,000.00	Здійснення відшкодування вартості ліків для хворих на цукровий діабет II типу, бронхіальну астму, гіпертонію.
4	Забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю	546,000.00	Пакет соціальних послуг для 100 мешканців громади похилого віку або з інвалідністю

Продовження таблиці 1.4

1	2	3	4
5	Оздоровлення та відпочинок дітей (крім заходів з оздоровлення дітей, що здійснюються за рахунок коштів на оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи)	130,000.00	Путівки для оздоровлення 13 дітей (лідерів в навчанні/спорті/культурі чи з соціально незабезпечених сімей)
6	Забезпечення діяльності палаців і будинків культури, клубів, центрів дозвілля та інших клубних закладів	245,000.00	Проведення серії заходів (концерту, фільмових показів, ярмарку, виставки творів мистецтва тощо) до дня громади в сільському будинку культури для жителів ТГ
7	Утримання та навчально-тренувальна робота комунальних дитячо-юнацьких спортивних шкіл	200,000.00	Фінансова підтримка функціонування дитячої та молодіжної футбольних команд
8	Підтримка і розвиток спортивної інфраструктури	208,000.00	Поточний ремонт стадіону громади
9	Будівництво мультифункціональних майданчиків для занять ігровими видами спорту	300,000.00	Будівництво 2 мультифункціональних (футбол, баскетбол, кросфіт) майданчиків для занять ігровими видами спорту в 2 з 5 сіл громади
10	Організація благоустрою населених пунктів	1,000,000.00	Встановлення 50 контейнерів для сміття в громаді та освітлення парку в адміністративному центрі громади
11	Виконання інвестиційних проектів в рамках реалізації заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості	327,000.00	Закупівля обладнання для доукомплектування ФАП в громаді

Продовження таблиці 1.4

1	2	3	4
12	Будівництво освітніх установ та закладів	940,000.00	Завершення будівництва дитячого садочку для 150 дітей
13	Утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури за рахунок коштів місцевого бюджету	695,000.00	Поточний ремонт вул. Шевченка (вулиця забезпечує сполучення між місцевим ринком та спальним мікрорайоном)
14	Членські внески до асоціацій органів місцевого самоврядування	40,000.00	Представлення громади, захисту інтересів та можливість співпраці з іншими громадами в рамках асоціації органів місцевого самоврядування
15	Забезпечення діяльності місцевої пожежної охорони	1,500,000.00	Закупівля пожежного автомобіля для місцевої пожежної охорони та навчання з обслуговування для команди пожежників
16	Забезпечення діяльності бібліотек	75,000.00	Закупівля коп'ютерного обладнання для формування ресурсного центру для ГО в бібліотеці громади
17	Компенсаційні виплати на пільговий проїзд автомобільним транспортом окремим категоріям громадян	250,000.00	Створення можливості безкоштовного проїзду в громадському транспорті для пенсіонерів громади
18	Проведення навчально-тренувальних зборів і змагань з олімпійських видів спорту	210,000.00	Проведення турніру з боксу та турніру з вільної боротьби на базі ДЮШ громади
19	Регулювання цін/тарифів на житлово-комунальні послуги	360,000.00	Відшкодування 25 % вартості водопостачання для жителів громади
20	Виконання інвестиційних проектів в рамках формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад	1,400,000.00	Закупівля автогрейдеру для комунального підприємства громади

Закінчення таблиці 1.4

1	2	3	4
Сума разом			9,220,000.00 грн
Бюджет гри			3,688,080.00 грн
Бюджет на 1 учасника групи з 8 осіб			461,010.00 грн

Надайте власні ґрунтовні висновки та переконання чому саме ви обрали таку групу товарів / послуг.

Практичне заняття № 4

Проаналізувати показники фінансового стану підприємства «Абрис» (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Показники фінансового стану

№ з/п	Коефіцієнти	На початок року	На кінець року	Відхилення	
				+,-	%
1	Коефіцієнт фінансової незалежності	0,43	0,52		
2	Коефіцієнт фінансової залежності	2,25	1,89		
3	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,78	1,30		
4	Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань	0,18	0,17		
5	Коефіцієнт ділової активності	2,00	2,75		

Практичне заняття № 5

Проаналізувати дохід приватного підприємства «ОВІС+» (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Склад та структура доходів

Показники	2021 р.		2022 р.		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	Абсол.	Віднос., %
Чистий дохід від реалізації послуг	222 314		270 184,6			
Інші операційні доходи	11 230		25 816,9			
Фінансові та інші доходи	0		0			
Разом		100,00		100,00		

Практичне заняття № 6

Проаналізувати чистий дохід від надання послуг водовідведення за категоріями споживачів комунального підприємства «Водозбут» (табл. 1.7).

Таблиця 1.7 – Чистий дохід від надання послуг водовідведення за категоріями споживачів

Показники	2021 р.		2022 р.		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн.	%	Абсол.	Віднос.,%
Населенню	134 732		206 206			
Державним бюджетним установам	1 6497		15 661			
Місцевим бюджетним установам	12 547		7 924,8			
Іншим споживачам	58 539		40 393			
Разом		100,0		100,0		

Практичне заняття № 7

За минулий тиждень службою працевлаштування району було влаштовано 24 особи з числа зареєстрованих безробітних. За наведеними даними про стать (0 – чоловіки, 1 – жінки) та тривалістю перерви в роботі (міс.) (табл. 1.8).

Згрупуйте працевлаштованих:

а) за тривалістю перерви в роботі;

б) за статтю та тривалістю перерви в роботі. Результати групувань надайте в формі статистичних таблиць.

Таблиця 1.8 – Вихідні дані

Порядковий номер працевлаштованого	Стать	Тривалість перерви в роботі, міс.	Порядковий номер працевлаштованого	Стать	Тривалість перерви в роботі, міс.
1	2	3	4	5	6
1	0	2	13	0	2
2	1	4	14	0	3
3	0	3	15	1	4
4	0	1	16	0	1
5	1	3	17	1	3
6	0	2	18	0	2
7	1	3	19	0	3
8	1	2	20	0	2
9	0	1	21	1	2
10	0	3	22	1	4

Продовження таблиці 1.8

1	2	3	4	5	6
11	1	2	23	0	1
12	0	2	24	1	3

Практичне заняття № 8

Провести структурно-динамічний аналіз коштів (активів) підприємства за ступенем ліквідності (табл. 1.9).

Таблиця 1.9 – Вихідні дані

Показники	На поч. року		На кін. року		Відхилення		
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	абсол.	відн., %	за питомою вагою
1. Вартість коштів (майна), що контролює підприємство, у т.ч.:							
1.1. Швидко ліквідні активи (сума грошових коштів та їх еквівалентів)							
1.2. Середньо ліквідні активи (розділ 2 активу – грошові кошти та їх еквіваленти)							
1.3. Активи сповільненої ліквідності (розділ 1 активу)							
2. Витрати майбутніх періодів							
Валюта балансу							

Практичне заняття № 9

Визначити фінансовий результат від операційної діяльності у звітному періоді, якщо:

- дохід (виручка) від продажу товарної продукції – 400 тис. грн;
- виробнича собівартість реалізованої продукції – 310 тис.грн;
- адміністративні витрати – 2.5 тис. грн;
- витрати на збут та інші витрати – 2,3 тис. грн;
- інший операційний прибуток – 12 тис. грн;
- плата за землю – 0,4 тис. грн;
- податок з власників транспортних засобів – 1,5 тис. грн;
- податок з прибутку – 25 тис. грн.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Контрольна робота передбачена для заочної форми навчання передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх в науковому дослідженні. Програмою навчальної дисципліни передбачено виконання контрольної роботи, що є складовою частиною самостійної роботи студента. Контрольна робота вважається зарахованим, якщо студент виконав завдання в повному обсязі та отримав відповідний результат.

Метою КР є застосування знань студентів при вирішення конкретного фахового завдання та вироблення вміння самостійно працювати з навчальною та науковою літературою, а також зміцнення теоретичних знань та розвинення практичних навичок вирішення економічних та організаційних питань.

Контрольна робота за темою «Важливість державних фінансів в приватному бізнесі» має містити мінімальну кількість сторінок – 20, формату А4.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Дайте визначення поняття «фінанси» та «фінансові ресурси».
2. Обґрунтуйте принципи управління та розпорядження фінансовими ресурсами.
3. Поясніть сутність та завдання фінансової політики.
4. Перелічіть та обґрунтуйте етапи процесу формування і реалізації фінансової політики.
5. Поняття фінансової системи України та її структури.
6. Охарактеризуйте сфери та ланки фінансової системи.
7. Дайте визначення поняттю «бюджет» та охарактеризуйте бюджет країни, міста та бізнесу.
8. Наведіть переваги бюджетного потенціалу та його важливість на різних рівнях управління.
9. Що собою представляє картування активів?
10. Опишіть важливість залучення в бюджетний процес.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рудаченко О. О. Державні та муніципальні фінанси для бізнесу : конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання галузі знань 07 – Управління та адміністрування зі спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / О. О. Рудаченко, О. Ю. Палант ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 129 с.
2. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. О. В. Димченко; [О. В. Димченко, О. Д. Панова, В. В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 432 с.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. І. М. Сотник, Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.
4. Белявцева В. В. Теоретико-методологічні засади формування бюджетної політики в обласних територіальних громадах на прикладі Харківської області / В. В. Белявцева, О. О. Рудаченко // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія «Економіка». – Маріуполь : ДонДУУ, 2019. – Вип. 311. – С. 104–115.
5. Димченко О. В. Бюджетний процес на державному та місцевому рівнях. / Димченко О. В., Рудаченко О.О // Проблеми розвитку ринку фінансових послуг : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Харків, 17 листопада 2022 р. – Харків : ХНУБА, 2022. – С. 9–11.
6. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проектів [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

7. Бюджетний процес у малому місті і громадська участь [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу : <http://samoorg.com.ua/blog/2018/10/09/byudzhetniy-protses-u-malomu-misti-i-gromadska-uchast/>, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

8. Співпраця громад: кращі практики місцевого самоврядування [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу : <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2018/june/issue-6/article-37252.html>, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

9. Топ-10 нетипових об'єктів ДПП в Україні [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу : <http://jurblog.com.ua/2017/07/top-10-netipovih-obektiv-dpp-v-ukrayini/>, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

10. Історія та практика підвищення ефективності бюджетних витрат у розвинених країнах світу. Планування та виконання місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу : навч. посіб. / [за заг. ред. В. В. Зубенка]. – Київ : ІБСЕД, Проєкт «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження», 2017. – 144 с.

11. Козак В. І. Міські ради як емітенти облігацій місцевих позик. Емісія облігацій комунальних підприємств та місцевих позик : практичний посібник / В. І. Козак, С. О. Москвін. – Київ : DESPRO, 2017. – 106 с.

12. Альтернатива депозитам: як громадам ефективно використати тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/10751>, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

13. Пропозиції щодо державного фінансування наукової діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Димченко О. В., Єсіна В. О., Рудаченко О. О., Тараруєв Ю. О. // Інтернаука : міжнародний науковий журнал. Серія «Економічні науки». – 2021. – № 11. – Електронні тестові дані. – Режим

доступу – <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-11-7679>, вільний. – (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

14. ДФС надаватиме органам місцевого самоврядування інформацію по платниках податків [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/10293?page=3>, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

15. Чи є у ОМС можливість збільшити надходження ПДФО до бюджетів? [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/7886?page=12>, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

16. Джон П. Кретцман. Шлях до відкриття й мобілізації ресурсів громади / Джон П. Кретцман, Джон Л. Макнайт. – Київ, Четверта хвиля, 2006. – Розділ 4. Відбудова економіки громади. Розбудова громад за рахунок власних ресурсів. – 256 с.

17. Методологія оцінки якості міських бюджетних програм [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу : <http://eidos.org.ua/vydannya/metodolohiya-otsinky-yakosti-miskyh-byudzhethnyh-program/>, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

18. Формування бюджету та планування напрямків розвитку міста за участю всіх зацікавлених сторін. Посібник з участі громадськості. [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні тестові дані. – Режим доступу : http://www.irf.ua/knowledgebase/publications/posibnik_z_uchasti_gromadskosti/, вільний (дата звернення 13.05.2022). – Назва з екрана.

19. Клапків Л. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління : монографія / Л. Клапків, Ю. Клапків, В. Свірський. – Івано-Франківськ : KGMprint, 2020. – 183 с.

20. Сосновська О. О. Вплив глобальних ризиків сучасності на функціонування підприємств : колективна монографія ; за ред. проф.

В. В. Лойко, А. Ю. Рамського / О. О. Сосновська // Фінансові механізми інноваційного економічного розвитку України в умовах євроінтеграції. – Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. – 232 с.

21. Фінансово-економічна грамотність : підручник : [у 2 частинах] / За ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. – Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. – Ч. 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. – 1024 с.

Виробничо-практичне видання

до виконання практичних завдань, контрольної та самостійної робіт
з навчальної дисципліни

«ДЕРЖАВНІ ТА МУНІЦИПАЛЬНІ ФІНАНСИ ДЛЯ БІЗНЕСУ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання зі спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність)*

Укладач **РУДАЧЕНКО** Ольга Олександрівна

Відповідальний за випуск *Є. Ю. Гнатченко*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *О. О. Рудаченко*

План 2022, поз. 254М

Підп. до друку 05.01.2023. Формат 60 × 84 1/16.
Електронне видання. Ум. др. арк. 1,2

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017